

Historical publications of the Institut d'Estudis Catalans during 2013

Publicacions de temàtica històrica editades durant l'any 2013 per l'Institut d'Estudis Catalans

Published by the History and Archeology Section and its Affiliated Societies

Publicats per la Secció Històrico-Arqueològica i les seves societats filials

Books

Llibres

ALMIRALL, Valentí. **Obra completa**. Volum 2: 1880-1884 / edició, introducció i notes a cura de Josep M. Figueres. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2013. – 955 p.

AYMERICH I BERNAL, Isidre. **El Paper moneda a l'Alt Penedès durant la Guerra Civil: 1936-1939**. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Numismàtics ; Institut d'Estudis Penedesencs, Barcelona 2013. – 151 p. : il.

Barcino II: marques i terrisseries d'àmfores del Baix Llobregat. Edició a cura de Cèsar Carreras Monfort, Albert López Mullor i Josep Guitart i Duran. Institut d'Estudis Catalans. Institut Català d'Arqueologia Clàssica, Barcelona 2013. – 376 p. : il.

I. RODÀ DE LLANZA, Isabel «Pròleg»; II. «Agraïments»; III. CARRERAS I MONFORT, Cèsar ; LÓPEZ MULLOR, Albert ; GUITART I DURAN, Josep «El Baix Llobregat: una vall vinícola i terrisseria de l'Ager Barcinonensis»; IV. MORET PUJOL, Lourdes ; CARRERAS MONTFORT, Cèsar ; MIRÓ I ALAIX, Carme «Terrisseries al voltant de la riera de Rubí: can Tintorer (el Papiol) i can Pedrerol de Baix (Castellbisbal)»; V. MIQUEL I LÓPEZ, Júlia ; MORERA CAMPRUBÍ, Jordi «Sant Vicenç dels Horts: una zona productora de tipus industrial en època altimperial romana»; VI. BARREDA I CASANOVA, Maria-Lledó «La terrisseria del jaciment del barri antic (Sant Boi de Llobregat)»; VII. LÓPEZ MULLOR, Albert «La figlina i les àmfores de l'àrea de les termes romanes de Sant Boi de Llobregat»; VIII. HUÉLAMO GABALDÓN, Juana ; SOLIAS I ARÍS, Josep Maria «Can Manyoses (Viladecans, Baix Llobregat): l'abocador d'un nou centre productor de ceràmica»; IX. MARTÍNEZ FERRERAS, Verònica ; GUTIÉRREZ GARCÍA-MORENO, Anna «Caracterització arqueomètrica de les àmfores produïdes a les terrisseries del Baix Llobregat»; X. BERNI MILLET, Piero ; CARRERAS I MONFORT, Cèsar «Corpus epigràfic de segells en

àmfores, *dolia*, *tegulae* i gerres de ceràmica comuna oxidada del Baix Llobregat»; XI. GOROSTIDI PI, Diana «Sobre les marques syn/syne i la seva identificació amb C. *Trocina Synecdemus*, servir augustal de la colònia de Barcino»; XII. SOTO CAÑAMARES, Pau «Anàlisi de la distribució i la mobilitat en el territori del riu *Rubricatum*»; XIII. IZQUIERDO I TUGAS, Pere «L'ancoratge de les sorres: el port de la vall del Llobregat»; XIV. CARRERAS I MONFORT, Cèsar «Evolució de les terrisseries del Baix Llobregat a partir de les seves marques i els seus derelictes»; XV. «Bibliografia»; XVI. «Índex alfabètic de marques»; XVII. «Índex alfabètic invers de marques»; XVIII. «Índex de figures»; XIX. «Índex de taules»

BALCELLS, Albert. **Jaume Massó i Torrents i la modernitat, 1863-1943. De L'Avenç a l'Institut d'Estudis Catalans**. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2013. – 187 p. : il.

BALCELLS, Albert. **La Universitat de Barcelona i el Parlament de Catalunya durant la Guerra Civil de 1936**. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2013. – 117 p.

DURAN I GRAU, Eulàlia. **Joan Fuster : semblança biogràfica / Text redactat per Eulàlia Duran i Grau en motiu de la commemoració del norantè aniversari del naixement de Joan Fuster i dels cinquanta anys de la publicació de Nosaltres els valencians**. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2013. – 20 p.

FONTBONA, Francesc ; BASSEGODA, Bonaventura [dirs.] **DHAC: Diccionari d'historiadors de l'art català [Recurs electrònic]**. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2013. – Online Edition [<http://dhac.iec.cat>]

Jaume I : commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I. Volum 2: **L'economia rural. L'articulació urbana. Les institucions eclesiàs-**

tiques. L'expansió territorial. El comerç / edició a cura de Maria Teresa Ferrer i Mallol. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 2013. – 884 p. : il.

I. FELIU I MONTFORT, Gaspar «L'exploració de la terra a Catalunya»; *II.* BENITO I MONCLÚS, Pere «La senyoria rural en temps de Jaume I. La forja d'un nou ordre jurídic»; *III.* FREEDMAN, Paul «L'elaboració del dret i el règim senyorial en el regnat de Jaume I»; *IV.* CATAFAU, Aymat «Les territoires des Comtès au temps de Jaume Ier d'Aragon, le Conquerant»; *V.* BANKS, Philip «L'articulació urbana a Catalunya»; *VI.* GUILLERÉ, Christian «Gérone au temps de Jaume Ier»; *VII.* VINYOLÉS I VIDAL, Teresa-Maria «La vida quotidiana i l'espai domèstic al segle XIII»; *VIII.* BOLÒS I MASCLANS, Jordi «Els camins a Catalunya en temps de Jaume I»; *IX.* AVENTÍN I PUIG, Mercè «Jaume I: una política mercantil?»; *X.* SCHMIDT, Tilmann «Roma e la Corona d'Aragona nel XIII secolo: le bolle pontificie»; *XI.* PLADEVALL I FONT, Antoni «Les Iniciatives de l'Església Catalana durant el regnat de Jaume I»; *XII.* BERTRAN I ROIGÉ, Prim «L'economia de l'Església catalana en temps de Jaume I»; *XIII.* BAUCELLS I REIG, Josep «Pietat popular i clima religiós»; *XIV.* CATEURA BENNÀSSER, Pau «L'Església de Mallorca en temps de Jaume I»; *XV.* MUÑOZ GARRIDO, Vidal «La Iglesia en Aragón en el siglo XIII»; *XVI.* MARTÍ I BONET, Josep M. «Parròquies i monestirs de Catalunya. Evolució històrica fins al temps de Jaume I»; *XVII.* GARCÍA-GUIJARRO RAMOS, Luis «Guerra y religión en el contexto ibérico del siglo XIII: una mirada sobre el reinado de Jaime I»; *XVIII.* BONET DONATO, Maria «Els hospitalers en temps de Jaume I»; *XIX.* WEBSTER, Jill R. «El franciscanisme medieval: la primera generació de menorets i menoretes a la Corona d'Aragó (1226-1276)»; *XX.* HERNANDO I DELGADO, Josep «Els ordes religiosos a Catalunya: els dominicans i les grans personalitats de l'orde»; *XXI.* BRODMAN, James William «New perspectives on the creation of the Mercedarian Order»; *XXII.* MAS I FORNERS, Antoni «Les conquestes de Mallorca i d'Eivissa»; *XXIII.* ROSSELLÓ BORDOY, Guillem «De Mayūrqa a Mallorca. El *Repartiment*»; *XXIV.* SOTO, Ricard «L'organització agrícola de les noves terres a Mallorca i el paisatge rural»; *XXV.* BARCELÓ I CRESPI, Maria «De Madina Mayūrqa a Ciutat de Mallorca»; *XXVI.* RENEDO PUIG, Xavier «Llums velles i llums noves sobre la batalla de Portopí»; *XXVII.* GUINOT I RODRÍGUEZ, Enric «La conquesta i colonització del regne de València per Jaume I. Balanç i noves perspectives»; *XXVIII.* GARCIA-OLIVER, Ferran «L'espai transformat. El País Valencià de la colonització feudal»; *XXIX.* GARRIDO I VALLS, Josep-David «La conquesta de Múrcia»; *XXX.* RUZAFÀ GARCÍA, Manuel «Els musulmans de València i la conquesta de Jaume I: el destí dels vençuts»; *XXXI.*

NARBONA VIZCAÍNO, Rafael «La configuració del perfil municipal en la xarxa urbana del regne de València (1238-1329)»; *XXXII.* APARISI ROMERO, Frederic «Fundar una vila, colonitzar un territori. Gandia, 1239-1323»; *XXXIII.* BENSCH, Stephen P. «The Commercial Surge of Catalonia»; *XXXIV.* FERRER I MALLOL, Maria Teresa «El comerç amb els estats italians en temps de Jaume I»; *XXXV.* COULON, Damien «El desarrollo del comercio catalán en el Mediterráneo occidental durante el reinado de Jaime I»; *XXXVI.* BATLLE I GALLART, Carme «Mercaders de Barcelona al nord d'Àfrica durant el regnat de Jaume I»; *XXXVII.* SASTRE MOLL, Jaume «La integració marítima de les Balears dins l'àrea comercial catalana»; *XXXVIII.* IGUAL LUIS, David «L'economia comercial i marítima de València durant el regnat de Jaume I»; *XXXIX.* DURAN I DUELT, Daniel «Consolats nàutics, consolats ultramarins i altres formes d'organització nauticomercantil en l'àmbit català»; *XL.* RIERA I MELIS, Antoni «La draperia a la Corona catalanoaragonesa durant el segon terç del segle XIII»; *XLI.* SALRACH MARÈS, Josep M. «Jaume I, una valoració del regnat»; *XLII.* REDONDO GARCÍA, Esther «Mapes de l'itinerari de Jaume I (1208-1276) durant tota la seva vida»

PÉREZ-BASTARDAS, Alfred. *Els cartells de "La Frase Quincenal": feixisme, totalitarisme, cabdillatge i autarquia en la propaganda de FET y de las JONS. 1940-1951*. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Històrics; Editorial Base, Barcelona 2013. – 182 p. : il.

PREVOSTI, Marta; LÓPEZ VILLAR, Jordi; GUITART I DURAN, Josep (eds.). *Ager Tarraconensis*. Volum 5: *Paisatge, poblament, cultura material i història. Actes del simposi internacional*. Institut d'Estudis Catalans; Institut Català d'Arqueologia Clàssica, Barcelona 2013. (Documenta; 16). – 445 p. : il.

I. GUITART I DURAN, Josep «Pròleg»; *II.* PREVOSTI I MONCLÚS, Marta «Paisatge, poblament, cultura material i història de l'Ager Tarraconensis. Resultats i comparacions»; *III.* ROSADA, Guido «Aspetti centuriati romani. Problemi di metodo a partire dai casi della *Venetia et Histria*»; *IV.* MASSÓ CARBALLIDO, Jaume «Bibliografia d'interès sobre l'arqueologia ibèrica i romana del sector occidental del camp de Tarragona, per ordre cronològic, fins a l'any 1976»; *V.* OLESTI I VILA, Oriol «L'Ager Tarraconensis i les muntanyes de Prades. Un espai colonial mal conegut»; *VI.* MENCHON I BES, Joan Josep «De l'Ager Tarraconensis a la marca extrema d'Al-Andalus. Algunes reflexions entorn del (des)poblament del Camp de Tarragona, la Conca de Barberà i el Priorat entre l'antiguitat tardana i la conquesta feudal»; *VII.* MARRUGAT I CUYÀS, Ramon «Apunts sobre la utilització dels topònims medievals per al

coneixement del món antic: el cas del Camp de Tarragona»; VIII. CANELA GRÀCIA, Joan «El poblament preromà en el marc de l'Ager *Tarraconensis*: el cas de les valls fluvials del Francolí i del Gaià»; IX. DALMAU, Marc «El poblament en època antiga a l'Argilaga i els seus voltants (segles V aC-V dC)»; X. CIURANA I PRAST, Judit «Les àrees funeràries de l'Ager *Tarraconensis* (segles I-III dC)»; XI. GENERA I MONELLS, Margarida ; MELGAREJO I DRAPER, Joan Carles «Paisatge i poblament a la conca minera del Priorat»; XII. NOLLA I BRUFAU, Josep Maria; PALAHÍ GRIMAL, Lluís «El Paisatge del *Suburbium* de *Gerunda*»; XIII. JÁRREGA DOMÍNGUEZ, Ramón «El poblament tardoantic al sector meridional de la *Tarraconensis* (sud de Catalunya i nord del País Valencià). Concomitànies i diferències»; XIV. FLÓREZ I SANTASUSANNA, Marta ; TRULLÉN FERNÁNDEZ, Arnau ; GARCIA MOLSOA, Arnau «Aportacions de la prospecció arqueològica a l'estudi diacrònic de les dinàmiques del poblament rural antic al Vallès Oriental (segles V aC - segles V dC)»; XV. RODRIGO REQUENA, Esther «L'estructuració del territori i l'evolució del poblament i de la xarxa viària de l'Ager *Iessonensis*»; XVI. RODRIGO REQUENA, Esther ; GARCIA LLINARES, M. Gemma ; MERCADO PÉREZ, Mònica ; GUITART I DURAN, Josep «El jaciment de can Tacó (Montmeló i Montornès del Vallès) i els inicis de la presència romana al territori laietà en època republicana»; XVII. RODRÍGUEZ SÁNCHEZ, M. del Carmen «El Ager *Cordubensis*: aproximación al *territorium* de *colonia patricia Corduba*»; XVIII. TRÉMENT, Frédéric ; CARVALHO, Helena «Romanisation et développement: approche comparée des territoires de la partie occidentale du *Conventus bracarenensis* (Tarraconaise) et de la *Civitas Arvernorum* (Aquitaine). Une perspective de longue durée (IIe s. av. J.C. - IIe s. apr. J.C.)»; XIX. SCRINZI, Maxime «Archéologie de la haute et moyenne Vallée du Vidourle, de l'Âge du fer à l'an mille»; XX. GARCÍA NOGUERA, Montserrat ; ROIG PÉREZ, JOSEP Francesc ; TEIXELL I NAVARRO, Immaculada «Darreres aportacions en l'estudi de la vil·la romana de la Llosa (Cambrils, Baix Camp): l'edifici septentrional»; XXI. LÓPEZ VILAR, Jordi ; PUCHE I FONTANILLES, Josep M. «El *balneum* de la vil·la romana de la Llosa (Cambrils): una nova interpretació»; XXII. ROIG I PÉREZ, Josep Francesc «La bòbila romana de Vila-Seca (Alcover, Alt Camp)»; XXIII. BRU VIRGILI, Marta «El jaciment del Barranc de Sales (la Selva del Camp, Baix Camp)»; XXIV. DÍAZ GARCÍA, Moisés «El *castellum* de Puigpelat: un punt estratègic de control territorial a l'entorn de la *Tarraco* republicana»; XXV. LÓPEZ MULLOR, Albert «Evolució constructiva i material arqueològic de la casa núm. 3 del poblat ibèric de Darró (Vilanova i la Geltrú), segles II-I aC»; XXVI. CLARIANA I ROIG, Joan Francesc «Un

skyphos de Terra sigillata itàlica de Monterols»; XXVII. GOROSTIDI PI, Diana ; LÓPEZ VILAR, Jordi ; PREVOSTI I MONCLÚS, Marta ; FIZ FERNÁNDEZ, Ignacio «Propietaris de vil·les de l'Ager *Tarraconensis* (meitat occidenetal de camp de Tarragona). Proposta per a un catàleg»; XXVIII. ARRAYÁS MORALES, Isaías «*Tarraco*, *Omphalós* del món grecoromà. L'ambaixada de Mitilene a *Tarraco*»; XXIX. SILES RUIZ, Jaime ; HERNÁNDEZ PÉREZ, Ricardo «El epitafio dialogado Rit 668: nueva lectura e interpretación»

RIERA MELIS, Antoni (coord.). *Crisis frumentàries, iniciatives privades i polítiques públiques de proveïment a les ciutats catalanes durant la baixa edat mitjana*. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2013. – 300 p.

SERRA I PUIG, Eva. *Josep de C. Serra i Ràfols: semblança biogràfica / Conferència pronunciada davant el Ple per Eva Serra i Puig el dia 8 d'abril de 2013*. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2013. – 56 p.

SIMÓ, Meritxell. *Jaume Massó i Torrents. La cançó provençal en la literatura catalana cent anys després*. Institut d'Estudis Catalans. Edizioni del Galluzzo, Firenze 2012. – 263 p.

VILLARONGA, L. *Obra numismàtica esparsa*. Volum 3: *Temes metodològics*. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, Barcelona 2013. (Tria de reedicions; 4). – 525 p.

VILLARONGA, L. *Obra numismàtica esparsa*. Volum 4: *Àmbits aragonès, vasco, celtíber i occità. Ikalkusken*. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, Barcelona 2013. (Tria de reedicions; 5). – 437 p.

Journals Revistes

Acta Numismàtica. Volum: 43. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, Barcelona 2013. – 281 p. : il.

I. DOMÍNGUEZ ARRANZ, Almudena «Arqueología y moneda. Apuntes para la investigación»; II. SANAHUJA I ANGUERA, Xavier «Memòria de les activitats de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics»; III. CASANOVA, Rossend «Una visita al Museu Numismàtic d'Atenes»; IV. GARCÍA GARRIDO, Manuel «Sobre unos divisores inéditos de Emporion»; V. VILLARONGA, Gabriel «Confirmació de divisors d'argent de Roses»; VI. MERINO, Antonio «Hipòtesis interpretativa de la inscripció monetaria Luro»; VII. AMELA VALVERDE, Luis «Sobre una

moneda gala tardia de la Galia meridional (RPC I 507)»; VIII. AMELA VALVERDE, Luis «Una representació de Cleopatra en la ciudad aquea de Patras (HGC 5 57)»; IX. AMELA VALVERDE, Luis «El denario de Cn. Domicio Calvino (RRC 532/1)»; X. FRANCÈS VAÑÓ, David «Reconsideració de les atribucions d'un tresoret de la taifa d'Alpont»; XI. CRUSAFONT I SABATÉ, Miquel «El florí perpinyanès de Pere III amb marca V. Altres dades sobre els florins i els croats catalans»; XII. ORELL JAQUOTOT, Jeroni ; BOADA SALOM, Jaume «Apunts sobre les diverses ubicacions de la seca de Mallorca (segles XIII-XV)»; XIII. CRUSAFONT I SABATER, Miquel ; TRILLA PARDO, Emili «És aquest el dobler de Menorca de Pere de Portugal (1464-1466)?»; XIV. SENDRA I IBÁÑEZ, Joan Antoni «Dues variants inèdites de florins de la seca de València»; XV. CRUSAFONT I SABATER, Miquel ; TRILLA PARDO, Emili «Assaig d'identificació d'una matriu de segell inèdita al·lusiva a un pariatge»; XVI. FABRIZI, Davide «Un inedito cavallo a nome di Ferdinando II d'Aragona»; XVII. SANAHUJA I ANGUERA, Xavier «Els terços de croat de Lleida de la guerra contra Joan II (1462-1465)»; XVIII. JUNYENT I MOLINS, Pol «Fraus monetaris a la Catalunya del segle XV, segons els comptes del receptor dels emoluments de la Governació General de Catalunya»; XIX. LLOBET I PORTELLA, J. M. «Documents del segle XVI sobre la recollida i el contramarcatge dels diners de Barcelona»; XX. BOADA SALOM, Jaume ; TRILLA PARDO, Emilio «Una moneda inèdita del tipus de l'ecut encunyada a Barcelona sota Felip III (IV). Anotacions sobre anomalies»; XXI. VALL-LLOSERA I TARRÉS, Jordi «Els menuts de Vic de la Guerra dels Segadors. Prova d'un tipus inèdit. Seriació i catàleg»; XXII. ROMA VALDÉS, Antonio «Restes de riell de sisens de Bellpuig del 1642»; XXIII. JORBA I SERRA, Xavier «Pellofes inèdites (1a part)»; XXIV. CASANOVA, Rosend «Les medalles miniatura. Una aproximació»; XXV. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «Medalles escolars de premi dels jesuïtes»; XXVI. OLANO, Jesús «Dues medalles sobre la "Nova Cançó" (En el cinquè aniversari de Raimon com a cantant)»; XXVII. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «Troballa de la Cerdanya»; XXVIII. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «Troballa del castell d'Orcau»; XXIX. «Revisions bibliogràfiques»; XXX. «Publicacions de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics»

Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics.

Volum 24. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Històrics, Barcelona 2013. – 684 p.
I. DALMAU I RIBALTA, Antoni «L'anarquisme en el tombant dels segles XIX i XX: l'acció de Tarrida del Marmol»; II. SANMARTÍ I GREGO, Joan «Josep de C. Serra-Ràfols i l'estudi de la cultura ibèrica»; III. NOLLA I BRUFAU, Josep Maria «El problema histo-

riogràfic dels orígens de Girona. El paper de J. de C. Serra-Ràfols»; IV. PREVOSTI I MONCLÚS, Marta «*Forma conventus Tarraconensis I: Baetulo-Blanda*. La primera carta arqueològica de la Península Ibèrica»; V. BARRAL I ALTET, Xavier «Josep de C. Serra i Ràfols o la voluntat de continuïtat ideològica de l'arqueologia, des de la Mancomunitat i malgrat el Franquisme»; VI. SERRA I PUIG, Eva ; SERRA I PUIG, Blanca «Repressió, represàlies i represa en l'arqueologia catalana (de 1939 a finals de la dècada de 1940): notes sobre Josep de Calassanç Serra i Ràfols»; VII. GUITART I DURAN, Josep «Josep de C. Serra i Ràfols: una vida de fidelitat i dedicació al patrimoni arqueològic de Catalunya. L'exemple de la *Baetulo* romana»; VIII. RIU BARRERA, Eduard «La muralla de Barcelona i altres fortificacions urbanes de l'antiguitat en l'obra de Josep de C. Serra i Ràfols, entre els anys trenta i seixanta»; IX. BUENACASA PÉREZ, Carles «La crisi del segle III, preludi de la fi del món antic»; X. JÁRREGA DOMÍNGUEZ, Ramón «Crisi i canvis estructurals a la Hispània oriental entre l'Alt Imperi Romà i l'antiguitat tardana»; XI. BELENGUER, Ernest «Una aproximació a la crisi de la baixa edat mitjana a Catalunya»; XII. SERRA I PUIG, Eva «La crisi del segle XVII a Catalunya»; XIII. PASCUAL I DOMÈNECH, Pere «La crisi de 1866 i després: antecedents i conseqüències»; XIV. BALCELLS I GONZÁLEZ, Albert «La crisi econòmica dels anys trenta del segle XX»; XV. CATALAN, Jordi «La depressió del darrer Franquisme i la transició democràtica (1973-1986)»; XVI. GUIXÉ I COROMINES, Jordi «Exili i repressió a la França de Vichy. El cas de Lluís Nicolau d'Olwer»; XVII. MORALES MONTOYA, Mercè «Antoni Rovira i Virgili. Historiografia de l'exili (1939-1949)»; XVIII. GRACIA ALONSO, Francisco «Pere Bosch Gimpera. L'Exili britànic (1939-1940)»; XIX. PUJOL I CASADEMONT, Enric «Ferran Soldevila: exili i repressió»; XX. SOCIAS BATET, Imma «Més notícies a l'entorn del període americà de Josep Pijoan Soteras (1881-1963)»; XXI. LLANAS, Manuel «Gaziel periodista vist per ell mateix. Vuit escolis a un article de 1934»; XXII. SOLER NOGUERA, Valentí «Just Cabot: el periodisme espapçat, la Catalunya impossible»; XXIII. GAROLERA I CARBONELL, Narcís «Josep Maria de Sagarra, articulista»; XXIV. CANOSA FARRAN, Francesc «Domènec de Bellmunt: el primer reporter de Catalunya»; XXV. MORAN I OCERINJAUREGUI, Josep «Orígens de l'Ajuntament de les Corts (1814-1836)»; XXVI. LÓPEZ ESTEVE, Manel «Els fets d'octubre de 1934 a Catalunya: entre l'acció de govern i la mobilització social»; XXVII. PREVOSTI I MONCLÚS, Marta «Casal Valls, Laura (2012). Del treball anònim a l'etiqueta. Modistes i context social a la Catalunya del segle XIX. Amb un pròleg de Mireia Freixa. Barcelona: Duxelm»; XXVIII. SOBREQÚES I CALLICÓ, Jaume «Gestes dels comtes de

Barcelona i reis d'Aragó. Gesta comitum Barchinone et regum Aragonie. Text llatí i traducció. Edició i introducció de Stefano M. Cingolani. Traducció i notes de Robert Álvarez Masalias (2012). Santa Coloma de Queralt: Obrador Edendum i Publicacions de la URV»; XXIX. BARTOLOMÉ ROVIRAS, Laura «Barral i Altet, Xavier (2013), Història de l'art a Catalunya. Creació artística, paisatge i societat. Barcelona: Base, 248 p.»; XXX. BALCELLS I GONZÁLEZ, Albert «Miret i Sants, Joaquim (2010). Sempre han tingut bec les oques. Introducció d'Enric Pujol. Edició a cura d'Alba Dedeu. Barcelona: Adesiara. 380 p.»

Lambard. Estudis d'art medieval. Volum 23. Institut d'Estudis Catalans. Amics de l'Art Romànic, Barcelona 2013. – 174 p. : il.

I. RIERA I SANS, Jaume, «Els jueus dins el context català dels segles XIV i XV»; II. BRAMON I PLANAS, Dolors «Moros, jueus i cristians: la visió de l'altre a la Corona Catalanoaragonesa»; III. ESPAÑOL BERTAN, Francesca de la «Iconografia antisemita»; IV. ESCANDELL I PROUST, Isabel «La *Hagadà d'Or*, revisada. Aproximació al seu context historicoartístic i noves propostes»; V. SÁNCHEZ SAULEDA, Sebastià «El Santuari del Tallat: les vicissituds d'un edifici del tardogòtic català»; VI. «Memòria del curs 2011-2012»

Miscel·lània litúrgica catalana. Volum 21. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, Barcelona 2013. – 306 p. : il.

I. «Membres de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics»; II. ARAGONÈS I REBOLLAR, Josep «*In memoriam* del mestre Joan M. Aragonès i Rebollar»; III. SMYTH, Matthieu «La prière eucharistique hispanogallicane et l'antique liturgie de l'Afrique romaine»; IV. ALTÉS I AGUILÓ, Francesc Xavier «Reconstitució parcial d'un homiliari catalanarbonès del segle IX-X transmissor de sermons de Cromaci d'Aquileia»; V. PAGÈS I PARETAS, Montserrat «Les pintures murals romàniques de Sant Martí Sescorts»; VI. MASNOU I PRATDESABA, Josep M. «Els necrologis de Serrateix»; VII. SUREDA I JUBANY, Marc «Un recull d'estatuts del capítol de la Seu d'Urgell»; VIII. GROS I PUJOL, Miquel dels Sants «El Processoner del Monestir de Santa Maria de l'Estany»; IX. ZAUGNER ESPINOSA, Sergi «La recepció del Concili de Trento a Barcelona. Efectes primerencs sobre la música»

Revista catalana de musicologia. Volum 5. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Musicologia, Barcelona 2012. – 198 p. : il.

I. BALLESTER I GIBERT, Jordi «La iconografia musical a la Mediterrània i el seu impacte sobre la cultura europea al llarg de la història: Congrés Interna-

cional (Barcelona, octubre de 2010)»; II. MENZEL SANSÓ, Cristina «El portal del mirador de la Catedral de Mallorca: noves perspectives iconogràfiques»; III. ROBLEDO ESTAIRE, Luis «La música, intermediaria entre el saber humano y la piedad: la Alegoría de las artes liberales de Miguel March (ca. 1633-1670)»; IV. ESTEVE MARULL, Vanessa «Les al·legories musicals en l'edició impresa de la *Màscara reial*: nous models iconogràfics en els gravats catalans de la segona meitat del segle XVIII»; V. DAUFÍ, Xavier «*L'Acadèmia del teatre a la Quaresma. Concert de veus i instruments*, de M. Tramulles (atribuït): una visió de la vida musical barcelonina del segle XVIII»; VI. PÉREZ BERNÁ, Juan «Naturalismo y metáfora en la "música" pintada de Santo Domingo de Orihuela, San Pedro de Agost i la Immaculada de Onil (1695- ca. 1730)»; VII. PINYOL VIDAL, Josep «La iconografia del músic i de la música als dibuixos de la premsa barcelonina (1865-1936)»; VIII. PIQUER SANCLEMENTE, Ruth «Ritmo clásico, danza y música en el Noucentisme catalán»; IX. ALMACELLAS I DíEZ, Josep Maria «Una visita musical a la col·lecció permanent del MNAC»

Revista catalana de musicologia. Volum 6. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Musicologia, Barcelona 2012. – 133 p. : il.

I. CUSCÓ I CLARASÓ, Joan «Ministrers i joglars a la Catalunya nova (segles XIV-XVII)»; II. CODINA I GIOL, Daniel «Gènesi i publicació del volum de les misses tonals del pare Joan Cererols (1618-1680)»; III. MENDES SANTOS, Nuno «Obres per al violí en un llibre d'orgue del segle XVII: el manuscrit 387 de la Biblioteca de Catalunya»; IV. ALBEROLA VERDÚ, Josep Antoni «El sistema modal/tonal de la música vocal hispànica en temps de Cabanilles»; V. BALLÚS I CASÓLIVA, Glòria ; EZQUERRO ESTEBAN, Antonio «La primera edició conocida de gozos polifónicos a la manera de las hojas volantes (Barcelona, 1702)»; VI. LAHERA AINETO, Celestino «La recepción de la zarzuela en la Barcelona de 1898»

Tamid. Volum 8 (2012). Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Hebraics, Barcelona 2013. – 212 p. : il.

I. «Homenatge a Eduard Feliu i Mabres (1938-2009)»; II. FELIU I SAMUEL-LAJEUNESSE, Joel «Eduard Feliu i l'estudi del judaisme medieval: persona, família, país»; III. CASANOVAS I MIRÓ, Jordi «Eduard Feliu i la cultura jueva medieval»; IV. CASANELLAS, Pere «Eduard Feliu, les associacions per a l'estudi del judaisme català (ADEJUC, SCHEB) i les revistes *Calls* i *Tamid*»; V. IANCU-AGOU, Danièle «L'artisan du renouveau des études juives en Catalogne : Eduard Feliu (1938-2009), *in memoriam*»; VI. LLOBET I PORTELLA, Josep Maria

«Recordant Eduard Feliu»; VII. CLARÀ, Jaume «El fons Eduard Feliu de la Biblioteca de Catalunya»; VIII. «Bibliografia d'Eduard Feliu i Mabres»; IX. FERRER, Joan ; FELIU, Francesc «La traducció del Càntic dels Càntics de Carles Riba»; X. LLOP JORDANA, Irene «Els subsidis extraordinaris demanats a les aljames de jueus de la Corona d'Aragó al final del segle XIII (1293-1297)»; XI. MUNTANÉ I SANTIVERI, Josep-Xavier «Aproximació a les causes de l'avalot de Tàrraga de 1348»; XII. IANCU-AGOU, Danièle «Notes sur quelques travaux récents effectués dans le champ catalano-occitan médiéval (1994-2011)»; XIII. MISHOR, Mordechai «La puntuació hebrea en una cruïlla decisiva»; XIV. ELWOLDE, J. F. «Joshua Blau. *Phonology and morphology of Biblical Hebrew. An introduction*. Winona Lake, Ind.: Eisenbrauns, 2010. XIV, 369 p. ; 23,5 cm. ISBN: 978-1-5506-129-0 (hardback). (Linguistic Studies in Ancient West Semitic; 2)»; XV. BERTRAN, Prim «Sílvia Planas; Manuel Forcano. *Història de la Catalunya jueva: Vida i mort de les comunitats jueves de la Catalunya medieval*. Fotografies de Josep M. Oliveras. Girona: Ajuntament de Girona; Barcelona: Àmbit Serveis Editorials, 2009. 233 p.; 26 cm. ISBN 978-84-96645-04-2»; XVI. FERRER, Joan «André Gagné; Jean François Racine (ed). *En marge du canon: Études sur les écrits apocryphes juifs et chrétiens*. París: Cerf, 2012. 289 p.; 23,5 cm. ISBN 978-2-204-09609-6. (L'Écriture de la Bible; 2)»; XVII. LLOP JORDANA, Irene «Jorge Maíz Chacón. *Los judíos de Baleares en la Baja Edad Media: Economía y política*. [Madrid]: UNED; Oleiros; la Corunya: Netbiblo, 2010. XV, 198 p.; 25 cm. ISBN 978-84-362-5922-3; 978-84-9745-446-9»; XVIII. MAÍZ CHACÓN, Jorge «Paul Salmona; Laurence Sigal (dir.). *L'archéologie du judaïsme en France et en Europe*. Prefacis de Frédéric Mitterrand i de Jena-Paul Jacob. París: La Découverte, 2011. 358 p.; 22 cm. ISBN 978-2-7071-6694-4»

Historical publications of the other Sections of the Institut d'Estudis Catalans

Publicacions de la resta de l'Institut de temàtica històrica

Books

Llibres

Actes de la IX Jornada sobre la Història de la Ciència i l'Ensenyament "Antoni Quintana Marí" [recurs electrònic]. Barcelona, 18 i 19 de novembre de 2011 / coordinació: Pere Grapí Vilumara i Maria Rosa Massa Esteve. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, Barcelona 2012. – 138 p. – il.
I. GRAPÍ I VILUMARA, Pere ; MASSA I ESTEVE, Maria Rosa «Presentació»; II. BALLTONDRE PLA, Mònica ; MÜLBERGER, Annette «L'avaluació de la

moral a les escoles catalanes abans de la Guerra Civil»; III. CABELLO I OCHOA, Sara «Per la immersió coeducativa de la història de la ciència a l'aula: experiències en un institut de secundària»; IV. CHIRFRÉ I PETIT, Eduard-Josep «Els grans científics i tècnics de la història de la ciència i la tècnica a través del cinema i la televisió»; V. DACHS CADEFAU, Ferran ; CADEFAU SURROCA, Trinidad «Algunes definicions d'Apol·loni amb el GeoGebra»; VI. FERNÁNDEZ-NOVELL, Josep M. ; FUSTÉ, Roser ; PARAIRA, Miquel «Introducció de la història de la química a classe»; VII. GRAPÍ I VILUMARA, Pere «Trets de la naturalesa de la ciència accessibles als estudiants de secundària. El cas de la teoria atòmica de Dalton»; VIII. GRAUS, Andrea ; MÜLBERGER, Annette ; MORENO, Vanessa ; ROVIRA, Laia ; PALACÍN, Rosanna «El debat sobre la formació del mestre en psicologia experimental»; IX. GUEVARA-CASANOVA, Iolanda ; PUIG-PLA, Carles «L'ús de la geometria dinàmica en la deconstrucció de les figures fonamentals de la matemàtica xinesa antiga»; X. NAVARRO, Maite ; PUIG, Luis «Aspectes de la representació gràfica de funcions en el *Tractat elemental de trigonometria* de Lacroix»; XI. NÚÑEZ ESPALLARGAS, Josep M. ; SERVAT I SUSAGNE, Jordi «La resolució d'igualacions algebraïques i l'arbre analític en el Compendio matemático de Tomàs Vicent Tosca (1651-1723)»; XIII. ROMERO VALLHONESTA, M. Fàtima ; MASSA ESTEVE, M. Rosa «Anàlisi de materials d'història de la matemàtica per a l'aula»; XIV. SAVALL ALEMANY, Francisco ; DOMÈNECH, Josep Lluís ; MARTÍNEZ-TORREGROSA, Joaquín «La introducció del concepte de fotó en el batxillerat»; XV. SENDRA MOCHOLÍ, Cristina ; BARBERÀ MARCO, Òscar ; SANCHIS BORRÀS, José María «Fonts històriques per a l'aprenentatge de la ciència: l'*autobiografia* de Charles R. Darwin»; XVI. SOLSONA I PAIRÓ, Montserrat «L'ús de "petites històries" en el currículum de química»; XVII. SUAY MATA LLANA, Ignacio «Ciència, política i diplomàtica: José Casares Gil (1866-1961)»; XVIII. TUSET I SERRA, Lluís «El paper de la història a l'aula universitària»

CASASSAS I YMBERT, Jordi. *1914, centenari de la Mancomunitat de Catalunya i la significació del bicentenari de 1714 en la seva perspectiva històrica. Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 2013-2014.* Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2013. – 46 p.

QUER, Pere. *Les Publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans de 1907 a 1939 / l'edició d'aquesta obra ha estat a cura de Francesc Vallverdú.* Institut d'Estudis Catalans. Publicacions generals, Barcelona 2013. – 97 p.

Journals Revistes

Actes d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Volum 5 (2012) Nova època. Editors en Cap: Jordi Ferran Boleda i Pere Grapí Vilumara ; editor del present volum: Néstor Herran ; Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, Barcelona 2013. – 116 p. : il.

I. HERRAN CORBACHO, Néstor ; ROQUÉ RODRÍGUEZ, Xavier «Historia de la física en España en el siglo XX: balance y perspectivas»; II. LÓPEZ MARTÍNEZ, José Damián «La enseñanza de la física en la educación secundaria en España: algunas propuestas desde una perspectiva histórica»; III. FERRAN BOLEDA, Jordi «La Asociación Española de Lumino-técnica (1929-1935): la utilización racional de la electricidad para la iluminación»; IV. FORNÉS DE JUAN, Jordi «Los físicos en la Facultad de Informática de Barcelona, 1976-1992»; V. BARCA I SALOM, Francesc Xavier «Noves tècniques de calefacció a la Barcelona de la segona meitat del segle XIX»; **Res-senyes** VI. BERTOMEU SÁNCHEZ, José «Pellón González, Inés (ed.) (2012). *El atomismo en química. Un Nuevo Sistema de Filosofía Química de John Dalton. Acompañado de un ensayo de Alan J. Locke*. Alacant: Publicacions de la Universitat d'Alacant ; Grapí, Pere (ed.) (2012). *La representación de lo invisible. Tabla de los diferentes "rapports" observados entre diferentes sustancias de Etienne-François Geoffroy. Acompañado de un ensayo de Ursula Klein*. Alacant: Publicacions de la Universitat d'Alacant»; VII. VALENTINES ÁLVAREZ, Jaume «Barca-Salom, Francesc X.; Bernat, Pasqual; Pont i Estradera, Maria; Puig-Pla, Carles (coord.) (2009). *Fàbrica, taller i laboratori. La Junta de Comerç de Barcelona: ciència i tècnica per a la indústria i el comerç (1769-1851)*. Barcelona: Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona»; VIII. BLANCO, Mònica «*Innovative methods for science education: History of science, ICT and inquiry based science teaching*. Editat per Olivier Bruneau, Pere Grapí, Peter Heering, Sylvain Laubé, Maria-Rosa Massa-Esteve, Vittori, Thomas de. Frank & Timme, Berlin, 2012»; IX. CARRETERO I VERDAGUER, Gemma «Bernat, Pasqual (2013). *L'empremta dels científics. Sis estudis biogràfics de científics de Torelló*. Palma de Mallorca-Torelló: Edicions Talaiots/Ajuntament de Torelló»; X. ROMERO VALLHONESTA, M. Fàtima «Rommevaux, Sabine; Spiesser, Maryvonne i Esteve, M. Rosa (Editores) (2012). *Pluralité de l'algèbre à la renaissance*. Paris: Éditions Champion»; XI. GALECH AMILLANO, Jesús Maria «Nieto-Galan, Agustí (2011). *Los públicos de la ciencia. Expertos y profanos a través de la historia*. Madrid: Marcial Pons, Ediciones de Historia»; XII. BERENGUER CLARIÀ, Joaquim «Guicciardini, Nic-

colò (2009). *Isaac Newton on Mathematical Certainty and Method*. Cambridge, Massachusetts; London, England: The MIT Press»; **Necrològiques XIII.** LÓPEZ ARNAL, Salvador ; GRAPÍ I VILUMARA, Pere «Pere de la Fuente i Collell (1946-2012)»; XIV. PELAYO, Francisco «Jaume Josa Llorca (1945-2012), biòleg e historiador de la obra de Darwin en España»; XV. MARTÍNEZ VIDAL, Àlvar ; ROCA ROSSELL, Antoni «Josep Miquel Vidal Hernández (1939-2013), historiador de la ciència»

Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació.

Volum 20 (juliol-desembre 2012). Institut d'Estudis Catalans. Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, Barcelona 2012. – 170 p. I. PLANELLA I RIBERA, Jordi «Introducció: models europeus d'acollida a les infàncies i adolescències durant el segle XX»; II. MOYANO MANGAS, Segundo «Siegfried Bernfeld i August Aichhorn: el treball educatiu en la protecció i atenció a les infàncies i adolescències»; III. COQUOZ, Joseph «Le home "Chez Nous" comme modèle d'attention à l'enfance»; IV. CENARRO LAGUNAS, Àngela «Entre la regeneración y la punición: el modelo educativo en el Auxilio Social falangista»; V. SIMÓ GIL, Núria «Barnbyn Skå (Skå, la vila dels infants) 1947-1972: l'experiència terapèutica de Gustav Jonsson amb infants "irrecuperables"»; VI. PLANELLA I RIBERA, Jordi «Fernand Deligny: pedagogia y nomadismo en la educación de las "otras infancias"»; VII. LLINARES CISCAR, Maria Jesús «El joc i els joguets: importància educativa en l'obra pedagògica de Maria Carbonell»; VIII. GELABERT GUAL, Llorenç «Dues iniciatives en l'àmbit no formal de l'ensenyament musical a Mallorca (1977-1995)»; IX. «Informació sobre els autors dels articles»

Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació.

Volum 21 (gener-juny 2013). Institut d'Estudis Catalans. Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, Barcelona 2013. – 194 p. I. LAUDO CASTILLO, Xavier «Introducció: Pensament pedagògic, filosofia i història de l'educació»; II. IGELMO ZALDÍVAR, Jon «Paulo Freire y John Holt: de la educación liberadora a la libertad más allá de la educación»; III. HEREDERO GASCUEÑA, Victorio «"El Escudo de la República": Origen, desarrollo y retos del derecho social a la educación en España»; IV. LAUDO CASTILLO, Xavier «Educación y emancipación: de la *experiencia* de Jacotot a la *expectativa* de Rancière»; V. PRIETO EGIDO, Miriam «El tratamiento de las emociones en la teoría de la educación de Richard Stanley Peters y la tradición anglosajona del siglo XX»; VI. PIÉ BALAGUER, Asun «L'epistemologia feminista d'Audre Lorde (1934-1992) i la teoria *Queer* en la pedagogia social del segle XXI»; VII. VÁZQUEZ VERDERA, Victoria «Mar-

tin Buber y sus aportaciones a la manera actual de entender la educación para el cuidado»; VIII. ESTERUELAS I TEIXIDÓ, Albert «Darwin, els camps d'extermini i el pensament pedagògic del neoliberalisme»; IX. «Informació sobre els autors dels articles»

Journal of Catalan Intellectual History = Revista d'història de la filosofia catalana. Volum 3. Issue 5/6 (2013). Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Filosofia ; Huygens, Barcelona 2013. – 178 p.

I. GUIBERNAU I BERDÚN, M. Montserrat «Nationalism versus Cosmopolitanism: a comparative approach»; II. VILANOVA I VILA-ABADAL, Francesc «The Position of Barcelona's *Destino* group and other regime sympathizers with regard to the Second World War: the example of Britain»; III. MATEU, Noèlia «Philosophy in Valencia during the early decades of Franco's rule»; IV. FERRATER MORA, Josep «Reflections on Philosophy in Catalonia»; V. ROVIRÓ ALEMANY, Ignasi «Life-writing of Manuel Casamada i Comella»; VI. POBLET BALCELL, Marta ; CASANOVAS, Pompeu «Liz Castro, What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation. Catalonia Press, 2013, 228 p. Escrits de Xavier Serra, A peu de foto. Writings by Xavier Serra. At the foot of the picture. Photographies by Francesc Vera. Ed. Afers, Catarroja, 2013, 140 p.»; VII. JAUME RODRÍGUEZ, Andrés L. «Alexandre Jaume i Rosselló, *Complete Works of Alexandre Jaume Roselló*. Palma: Lleonard Muntaner, 2011.»; IX. CUSCÓ I CLARASÓ, Joan «Eugeni d'Ors. Philosophy and Humanism in the Twentieth Century»; X. LAUDO CASTILLO, Xavier ; VILANOVA I TORRANO, Conrad «The Philosophy of education in Catalonia in the 20th century: dialectics, synthetics and vitalists»; XI. REQUESENS I PIQUER, Joan «*Opera Omnia Raimon Panikkar*. Toward an understanding»; XIII. PLA, Josep «Reports from lectures given by Joan Crexells at the University of Salamanca in 1921»; XIV. JAUME RODRÍGUEZ, Andrés L. «Sebastià Trias Mercant (1933-2008)»; XV.

PORTA FABREGAT, Josep M. «Eugeni d'Ors, *The science of culture*. Edited by Antonio Lastra and Jaime Nubiola, Santa Coloma de Queralt: Obrador Edendum, 2011. 541 p.»; XVI. CASANOVAS I ROMEU, Pompeu «Montserrat Guibernau, *Belonging, Solidarity and Division in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press, 2013. 240 p.»

Revista de dret històric català. Volum 12 (2013). Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Barcelona 2013. – 147 p.

I. FERRO I POMÀ, Víctor «El dret català durant els segles XVI i XVII»; II. VÁZQUEZ OSUNA, Federico «La llibertat religiosa en el constitucionalisme espanyol. Les creences dissidents»; III. SERRANO DAURA, Josep «*Vida i pensament de Ramon Martí d'Eixalà*, de Josep Maria Vilajosana Rubio»; IV. SERRANO DAURA, Josep «*El monestir de Santa Maria d'Amer a l'època moderna: religió, cultura i poder. De la reforma benedictina a la vigília de les desamortitzacions (1592-1835)*, de Xavier Solà i Colomer ; V. GERGEN, Thomas «*Llibre dels reis. Llibre de franqueses i privilegis del Regne de Mallorca (còdex número 1 de l'Arxiu del Regne de Mallorca)*, de Ricard Urgell Hernández (dir.)»; VI. CERRO I NARGÁNEZ, Rafael «*Los ministros de la Real Audiencia de Aragón (1711-1808)*, de Juan Francisco Baltasar Rodríguez»; VII. SERRANO DAURA, Josep «*La lluita contra la moneda falsa a la Barcelona de Felip II (1598-1621)*, d'Albert Estrada-Rius»; VIII. OBARRIO MORENO, JUAN Alfredo «*Acotaciones histórico-jurídicas al siglo de las luces*, de Luis Rodríguez Ennes»; IX. SERRANO DAURA, Josep «*Itinéraire(s) d'un historien du droit, Jacques Pooumarède; regards croisés sur la naissance de nos institutions*, de Jean Pierre Allinne (ed.)»; X. SERRANO DAURA, Josep «*La Loi du lucre. L'usure en procès dans la couronne d'Aragon à la fin du Moyen Âge*, de Claude Denjean»; XI. ESTRADA-RIUS, Albert «Jornada d'Estudi "La falsificació de moneda a la Catalunya del segle XIX", Barcelona, Palau Nacional de Montjuïc, Museu Nacional d'Art de Catalunya, 14 de desembre de 2011»